

Nr 362.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, m. m.; given Stockholms slott den 15 oktober 1943.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1. lag om ändrad lydelse av 4 § lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar samt

2. lag angående ändrad lydelse av 19 § 2 mom. och 20 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

G U S T A F.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4 § lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar.

Härigenom förordnas, att 4 § lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

4 §.

Befarar någon — — — 5 § avses.

Den, som — — — därvid föreskrivas.

Erfordras enligt — — — vederbörande utlämnas.

Könssjuk, för vilken sjukhusvård finnes erforderlig, så ock den, vilken av läkare förklarats böra intagas å sjukhus för undersökning, huruvida han lider av könssjukdom, äga att utan avgift åtnjuta vård och underhåll å allmänt sjukhus i enlighet med vad därom finnes särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1944.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 19 § 2 mom. och 20 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

Häri genom förordnas, att 19 § 2 mom. och 20 § lagen den 20 december 1940 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

19 §.

2. Jämte vad i 1 mom. stadgats skall beträffande intagning å sjukstugor och tuberkulossjukstugor gälla, att å sådant sjukhus ej utan särskilda skäl må intagas annan vårdbehövande än sådan, som med hänsyn till sjukstugans utrustning och sjukstuguläkarens utbildning lämpligen kan där behandlas. Person, som lider av könssjukdom i smittsamt skede eller som av läkare förklarats böra intagas å sjukhus för undersökning, huruvida han är angripen av sådan sjukdom, må intagas å sjukstuga eller tuberkulossjukstuga endast om det kan ske utan olägenhet.

20 §.

Den, som — — — därom stadgat.

Sättes legosängsavgiften — — — omförmälda lagarna.

Personer, som vårdas för könssjukdom i smittsamt skede eller äro föremål för undersökning, huruvida de lida av sådan sjukdom, skola oavsett bestämmelserna i denna paragraf njuta underhåll och övriga sjukhusförmåner kostnadsfritt, såvida de äro intagna å allmän sal eller å särskilt rum, avsett för sjuka å sådan sal.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1944.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 1 oktober 1943.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga om *vidgad rätt till avgiftsfri vård enligt könssjuklagen* samt anför.

Gällande bestämmelser.

För underlättande av sjukvård åt könssjuka är enligt *lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar* sådan sjukvård i betydande utsträckning kostnadsfri. De bestämmelser, som reglera detta förhållande, återfinnas i 4 § nämnda lag. Befarar någon sig vara angripen av könssjukdom, är han sålunda enligt 4 § första stycket berättigad att utan avgift bliva i sådant avseende undersökt, om han inställer sig hos läkare, som enligt 5 § lagen har att verkställa hithörande förrättningar. Den som finnes behäftad med könssjukdom men ej är i behov av sjukhusvård, äger enligt 4 § andra stycket rätt att av sådan läkare utan avgift erhålla behandling för sjukdomen, såframt det kan ske hos läkaren, ävensom att kostnadsfritt bekomma läkemedel och utensilier, som därvid föreskrivas. Vissa intyg angående undersökningen eller behandlingen skola enligt 4 § tredje stycket utan avgift utlämnas till vederbörande. Jämväl vården å sjukhus för könssjuka är kostnadsfri. I 4 § fjärde stycket stadgas nämligen, att könssjuk, för vilken sjukhusvård finnes erforderlig, äger att utan avgift åtnjuta vård och underhåll å allmänt sjukhus i enlighet med vad därom finnes särskilt stadgat.

I 6 § stadgas, att ersättning för förrättning, varom i 4 § sägs, däri inbegripen serologisk, bakteriologisk eller annan dylik undersökning, som av läkaren ansetts erforderlig, skall utgå enligt av Kungl. Maj:t fastställd taxa och bestridas, jämte kostnaden för föreskrivna läkemedel och utensilier, av statsmedel.

Av betydelse för bedömandet av omfattningen av den kostnadsfria vården för könssjuka är bestämmelsen i 1 § första stycket könssjuklagen, enligt vilken till könssjukdomar i lagen räknas syfilis (lues), enkelt veneriskt sår (ulcus molle, mjuk chancre) och dröppel (gonorrhoea, gonorré), dock endast så länge dessa sjukdomar äro i smittsamt skede. Könssjukdom skall enligt

I § andra stycket samma lag anses vara i smittsam skede, så länge symptom å smittsamhet förefinnas eller förnyat framträdande av sådana symptom är att befara.

Den hänvisning, som i 4 § fjärde stycket könssjuklagen göres till särskilt stadgande rörande kostnadsfri sjukhusvård för könssjuka, avser 20 § *lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus*. Nämnda paragraf, vilken reglerar frågan om bestämmandet av legosängsavgifterna för å sjukhus intagna, stadgar i tredje stycket, att personer, som vårdas för könssjukdom i smittsam skede, skola oavsett bestämmelserna i samma paragraf njuta underhåll och övriga sjukhusförmåner kostnadsfritt, såvida de äro intagna å allmän sal eller å särskilt rum, avsett för sjuka å sådan sal. I övrigt innehåller sjukhuslagen icke några särbestämmelser rörande könssjuka annat än så till vida, att enligt 19 § 2 mom., som behandlar reglerna för intagning å sjukstugor och tuberkulossjukstugor, person, som lider av könssjukdom i smittsam skede, må intagas å sådant sjukhus endast om det kan ske utan olägenhet.

I anslutning till nyssnämnda bestämmelser i sjukhuslagen, stadgas i 45 § 2 mom. *sjukhusstadgan den 20 december 1940 (nr 1045)*, att person, som är behäftad med könssjukdom i smittsam skede, skall å lasarett intagas å allmän sal eller särskilt rum utan att ansvarsförbindelse eller åldersbetyg avlämnas. Beträffande intagning å lasarett stadgas vidare i 45 § 5 mom. samma stadga, att intagning ej må ske, där ej behov av vård å lasarett prövats föreligga; dock må ej behovet av lasarettsvård prövas i fråga om den, som enligt bestämmelse i könssjuklagen erhållit föreskrift eller anmaning att låta intaga sig till vård å allmänt sjukhus eller beträffande vilken hälsovårdsmyndighet eller sundhetsinspektör meddelat förordnande enligt könssjuklagen om intagande å allmänt sjukhus. — Bestämmelserna i 45 § sjukhusstadgan äga enligt 52 § samma stadga motsvarande tillämpning i fråga om intagning å sjukstuga.

Framställning om vidgad rätt till avgiftsfri vård enligt könssjuklagen.

I skrivelse den 9 maj 1942 till medicinalstyrelsen har *överläkaren vid S:t Görans sjukhus i Stockholm, professorn Sven Hellerström* underställt styrelsen spørsmålet om sådan utvidgning av rätten enligt 4 § fjärde stycket könssjuklagen till fri sjukhusvård att densamma skulle tillkomma ej blott könssjuka personer utan även dem, som misstänkas vara behäftade med könssjukdom i smittsam skede och i anledning därav inläggas å sjukhus för undersökning, varvid emellertid konstateras, att smittsam könssjukdom icke föreligger. Hellerström omnämner i skrивelsen, att sjukhusdirektören i Stockholm i cirkulär den 8 oktober 1941 angående avgifter för vård av könssjuka vid stadens sjukhus erinrat om att det ålåge vederbörande intagningsläkare att genom anteckning å inskrivningssedeln eller inskrivningskortet meddela, huruvida könssjukdomen vore i smittsam skede. Vore så ej förhållandet, skulle avgift debiteras för vården. Förelåge tveksamhet om sjukdomens

karaktär, skulle avgift ändock debiteras, därvid emellertid restitution skedde för den händelse det konstaterades, att sjukdomen vore i smittsamt skede. Enligt Hellerströms förmenande stode föreskrifterna i nämnda cirkulär ur formell synpunkt icke i strid med bestämmelserna i könssjuklagen. Förhållandet vore emellertid ur allmän social synpunkt icke tillfredsställande. Epidemilagen intoge härvidlag en annan ståndpunkt, i det att den, som misstänktes lida av epidemisk sjukdom och av denna anledning intoges å epidemisjukhus, kostnadsfritt åtnjöte underhåll i allmänt rum. Välgrundade skäl syntes Hellerström därför tala för sådan ändring av 4 § könssjuklagen att stadgandet om kostnadsfri sjukhusvård bleve tillämpligt jämväl å den, som befarat sig vara angipen av könssjukdom och för undersökning i berörda hänseende intagits å sjukhus.

I anledning av Hellerströms framställning infordrade medicinalstyrelsen yttranden från sjukhusdirektionerna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Sjukhusdirektionen i Stockholm åberopar i sitt yttrande till medicinalstyrelsen ett tjänsteutlåtande av *sjukhusdirektören*, vari denne, under framhållande av att könssjuklagens mening vore att i så stor utsträckning som möjligt förmå de smittsamt könssjuka att underkasta sig vård samt att en lagändring i föreslagen riktning otvivelaktigt skulle helt gå i lagens anda, tillstyrker Hellerströms förslag, dock med sådan jämkning av ordalydelsen att därav tydligt framginge, att avgiftsfriheten skulle gälla endast under tiden för undersökningen. Beträffande konsekvenserna i kostnadshänseende av den föreslagna lagändringen framhåller sjukhusdirektören:

Skulle detta tillägg godkännas, kommer det givetvis att innebära ytterligare kostnader för staden, i det att de i förslaget berörda patienternas vårdavgifter bortfalla. Detta har även påpekats av styresmannen och sysslomannen vid S:t Görans sjukhus. »Det har», framhålla de, »icke varit riktigt att Stockholms stad utan ersättning skall vara skyldig att giva vård åt personer från snart sagt hela landet, som söka vård å den enda specialavdelning för hud- och könssjuka i riket, där undervisning bedrives». De föreslå, att vid en eventuell lagändring »bör Stockholms stad erhålla ersättning av statsmedel för de ökade sjukvårdskostnaderna, som den föreslagna lagändringen kommer att medföra i likhet med vad som av framlidne professor Strandberg begärts för s. k. malariafall».

Ovannämnda förslag är värt att beaktas. I samband med frågan angående malariabehandlingens centralisering avlät nämligen sjukhusdirektionen den 5 november 1941 en skrivelse till medicinalstyrelsen, vari det heter: »Sjukhusdirektionen är alltså villig medgiva att malariaavdelningen å S:t Görans sjukhus vid en centralisering av malariabehandlingen i landet upplåtes för vård åt sådana personer från landsorten, som staden ej är lagligen skyldig att bereda sjukhusvård, i den mån avdelningens vårdplatser icke erfordras för Stockholmsbor och under villkor, att ersättning åt staden utgives av statsverket med belopp motsvarande stadens självkostnad för denna vård efter avdrag i förekommande fall av de avgifter för vården, som influtit från patienten eller dennes hemkommun».

En i detta sammanhang betydelsefull jämförelse kan göras med de bestämmelser angående statsbidrag, som gälla för epidemisjukhus. Enligt kungörelse den 7 september 1920 utgår statsbidrag med 2 kronor per under-

hållsdag för varje för »epidemisk» sjukdom vårdad person, som åtnjuter fri vård. Här utgår alltså statsbidrag jämväl för Stockholmsbor. Då såsom ovan sagts könssjuklagens och epidemilagens syften i socialt hänseende få anses jämförbara, bör den ersättning från staten, som direktionen begärt enligt ovan, vara fullt berättigad och jag föreslår, att direktionen hos medicinalstyrelsen anhåller om, att statsbidrag må utgå för samtliga vid S:t Görans sjukhus vårdade könssjuka landsortsbor enligt de för »malariafallen» föreslagna principerna.

Sjukhusdirektionen i Stockholm förklarar sig med hänsyn till de ökade kostnader, som lagändringen komme att medföra, tillstyrka densamma endast under villkor att, i den mån vid stadens avdelningar för könssjukdomar plats upplättes åt sådana personer från landsorten, som staden ej vore lagligen skyldig att bereda sjukhusvård, ersättning åt staden skulle utgivas av statsverket med belopp motsvarande stadens självkostnad för denna vård efter avdrag i förekommande fall av de avgifter för vården, som influtit från patienten eller dennes hemkommun. Enligt vad sjukhusdirektionen slutligen upplyser intogos under år 1941 å S:t Görans sjukhus 126 patienter, vilka efter undersökning visade sig icke vara att hänföra till könssjuka enligt 1 § könssjuklagen. Å dessa patienter belöpte 1,704 underhållsdagar.

Sjukhusdirektören i Göteborg — som enligt direktionens uppdrag avgivit yttrande till medicinalstyrelsen — ansluter sig till ett av *läkaren vid Holtermanska sjukhuset i Göteborg, medicine doktorn Johan Fex* gjort uttalande, i vilket, efter omnämmande att de, som misstänkts lida av könssjukdom, alltid vårdats fritt å sjukhuset, framhålles, att den sålunda redan nu tillämpade ordningen från allmän social synpunkt och av rent praktiska skäl vore den lämpligaste. I varje fall borde fri vård utgå intill den tidpunkt, då vederbörande läkare kunde konstatera, att smittsam könssjukdom med all sannolikhet icke föreläge. Antalet patienter, som under åren 1940, 1941 och januari—november 1942 å sjukhuset vårdats för misstänkt smittsam könssjukdom, utgjorde respektive 8, 4 och 6, och antalet vård dagar för dessa patienter uppinggo till respektive 66, 31 och 47.

Beträffande kostnadsfrågan anför sjukhusdirektören i Göteborg:

Då nu frågan om den avgiftsfria vården av sjuka, som lida av venerisk sjukdom i smittsamt skede, är uppe till behandling och en utvidgad tillämpning av ifrågavarande fria vård eventuellt kommer att fastställas i lag, tillåter jag mig att i detta sammanhang framhålla, att större delen av de könssjuka å Holtermanska sjukhuset, vilka enligt gällande lag äga att utan avgift åtnjuta vård och underhåll å allmänt sjukhus, under normala förhållanden utgöres av patienter från främmande kommuner. Det kan icke anses skäligt, att hela vårdkostnaden för sådana patienter, såsom nu är fallet, skall bestridas av Göteborgs stad. Helt naturligt är Göteborg i sin egenkap av sjöfartsstad i en alldeles särskilt ogynnsam situation i ovanberörda avseende. Åtgärder syftande till en rättvisare fördelning av kostnaderna för vården av sjuka, som lida av könssjukdom i smittsamt skede, måste betraktas såsom synnerligen väl motiverade.

Sjukhusdirektionen i Malmö förklarar, att därstädes icke förekommit sådana fall, att den föreslagna lagändringen kan anses av behovet påkallad. An-

talet av läkare till könkliniken inremitterade patienter, hos vilka könssjukdom ej konstaterats, samt antalet vård dagar för dem hade enligt direktionen uppgått till under år 1940 17 respektive 184, under år 1941 18 respektive 157 och under tiden januari—november 1942 17 respektive 108.

I anledning av vad sålunda förekommit avlät *medicinalstyrelsen* den 12 april 1943 framställning i ämnet. Det hade, framhåller styrelsen, ej alltid visat sig möjligt att vid de läkarundersökningar, som enligt 4 § könssjuklagen vore avgiftsfria, avgöra, huruvida vissa sjukdomstecken vore att hänföra till könssjukdom, eller, om så skulle vara fallet, huruvida sjukdomen befunde sig i smittsamt skede. Man hade därför i vissa fall varit nödsakad intaga patienten å sjukhus för att avgöra frågan. Då med könssjuklagens nuvarande formulering den avgiftsfria sjukhusvistelsen avsåge endast i lagens mening könssjuka personer, utkrävdes i nyssnämnda observationsfall vårdkostnaderna av patienten. Detta förhållande stode påtagligen i strid med lagens anda och karaktär av social välfärdsåtgärd. Ej heller överensstämde det med den grundsats, som hävdades i 23 § epidemilagen, nämligen att personer, som misstänktes lida av smittsam sjukdom, skulle avgiftsfritt beredas vård å epidemisjukhus. Styrelsen föreslog därför, att till 4 § könssjuklagen fogades såsom ett femte stycke följande tillägg:

Vad i nästföregående stycke sägs må ock äga tillämpning å person, som befarats vara angripen av könssjukdom i smittsamt skede och för undersökning i berörda hänseende intagits å sjukhus, dock endast intill dess undersökningen avslutats.

Härjämte föreslår *medicinalstyrelsen* sådan ändring av de i det föregående omnämnda stadgandena i 19 § 2 mom. och 20 § tredje stycket sjukhuslagen samt 45 § 2 mom. sjukhusstadgan, att nämnda stadganden komma att avse jämväl dem, som befaras vara angripna av könssjukdom i smittsamt skede.

Beträffande den med de föreslagna författningsändringarna sammanhängande kostnadsfrågan uttalar *medicinalstyrelsen*:

I samband härmed får *medicinalstyrelsen* uttala, att anledning torde saknas att tillmötesgå de av sjukvårdsmyndigheterna i Stockholm och Göteborg framställda kraven att staten skulle ersätta kostnaderna för vård, varom nu är fråga. Enligt *medicinalstyrelsens* uppfattning böra vederbörande städer bestrida ifrågavarande kostnader dels emedan anledning synes saknas att fördela dessa kostnader mellan stat, å ena sidan, samt städer, å den andra, efter annan grund än sjukvårdskostnaderna för könssjuka, dels ock emedan det bör uppmärksammas, att den större belastningen av storstäderna i förevarande avseende sammanhänger med att desamma hava större sjöfart och livligare kommunikationer, vilka tillföra dem betydande skatter, som icke komma det övriga landet till del.

Yttranden över *medicinalstyrelsens* framställning.

Över *medicinalstyrelsens* framställning ha, efter remiss, yttranden avgivits av statskontoret, överståthållarämbetet efter hörande av hälsovårds-

nämnden och förste stadsläkaren i Stockholm, länsstyrelsen i Östergötlands län efter hörande av hälsovårdsnämnden och förste stadsläkaren i Norrköping, länsstyrelsen i Malmöhus län efter hörande av hälsovårdsnämnderna och förste stadsläkarna i Malmö och Hälsingborg, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län efter hörande av hälsovårdsnämnden och förste stadsläkaren i Göteborg, svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet.

I samtliga de avgivna yttrandena tillstyrkes förslaget om avgiftsfri sjukhusvård jämväl för dem, som på grund av misstanke om könssjukdom intagas å sjukhus för undersökning därutinnan. Erinran mot medicinalstyrelsens förslag framställles allenast såvitt avser kostnadsfrågan. I berörda avseende åberopar *svenska stadsförbundet* ett av dess sjukvårdsdelegation avgivet yttrande, vari till en början hänvisas till motsvarande förhållanden inom epidemivården. Den omständigheten att könssjukdomarna på grund av därmed sammanhängande speciella förhållanden utbrutits ur epidemilagen, torde näppeligen böra motivera annan fördelning av kostnaderna för vård av sjuka enligt könssjuklagen än av sjuka enligt epidemilagen. Den naturliga konsekvensen vore därför enligt delegationens mening, att för den slutna vården av könssjuka bidrag utginge till huvudmännen. Då detta emellertid av statsfinansiella skäl för närvarande troligen icke torde vara möjligt, hemställer delegationen, att huvudmännen åtminstone avlyftas kostnaden för vården av sådana patienter, som icke äro att anse som inomlänspatienter. Vidare anföres:

Erfarenheten har givit vid handen, att ett betydande antal av de i slutna vård behandlade patienterna äro utomlänspatienter. En år 1939 gjord utredning angående patienterna på Stockholmssjukhusen lämnade sålunda det resultatet, att icke-stockholmarna uppgingo till cirka 20 procent av samtliga patienter. I Göteborg ha under normala tider utomlänspatienterna varit i betydande majoritet.

Medicinalstyrelsen har visserligen i sin framställning uttalat, att vederbörande städer böra bestrida ifrågavarande kostnader bland annat på grund av att »den större belastningen avorstäderna i förevarande avseende sammanhänger med att desamma hava större sjöfart och livligare kommunikationer, vilka tillföra dem betydande skatter, som icke komma det övriga landet till del». Denna motivering synes delegationen dubiös. Hitintills har ju enligt svensk förvaltningsrätt allmänt gällt, att mantalsskrivningsorten varit avgörande vid fördelningen av kostnaderna kommunerna emellan. Nu söker medicinalstyrelsen inaugurerä den principen, att det avgörande skall vara, huruvida genom personen ifråga kommunen tillförts vissa inkomster. Särskilt betänkligt synes förhållandet vara, när såsom t. ex. i Göteborg huvuddelen av patienterna på sjukhuset är icke-göteborgare, alldenstund kommunallagen föreskriver, att kommunens verksamhet endast får avse de egna kommunalmedlemmarnas angelägenheter.

När nu utvecklingen gått därhän, att den slutna vården av könssjuka ensidigt kommit att drabba vissa städer, synes konsekvensen också vara att statsmedel härför skall utgå.

Sammanfattningsvis anföres slutligen i yttrandet, att sjukvårdsdelegationen av allmänhygieniska och sociala skäl anser sig böra tillstyrka medicinal-

styrelsens förslag till ändring i könssjuklagen men därvid förutsätter, att en rättvisare fördelning av kostnaderna för den slutna vården av de könssjuka kommer till stånd.

Yrkande om ersättning av statsmedel för den slutna vården av de könssjuka framföres också i de yttranden, som avgivits av *länsstyrelsen i Malmöhus län* samt *hälsovårdsnämnderna i Malmö och Hälsingborg*.

Statskontoret anser däremot, att kostnaderna för sjukhusvistelse, om vilken nu är fråga, böra bestridas av huvudmannen för vederbörande sjukhus.

Det är för främjande och underlättande av vården av könssjuka av väsentlig betydelse, att erforderlig sjukvård kostnadsfritt står till de könssjukas förfogande. Skulle för rätt till kostnadsfri sjukvård fordras bevis på mindre god ekonomisk ställning, kunde nämligen befaras, att mången könssjuk skulle underlåta att förskaffa sig erforderlig vård.

Principen om kostnadsfri sjukvård för könssjuka är för vårt lands del fastslagen i 4 § lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar. Avgiftsfriheten gäller såväl den ambulatoriska vården som sjukhusvården.

Av samma skäl som kostnadsfri sjukvård bör beredas dem, som konstateras lida av könssjukdom, böra även de personer, vilka befara sig vara angripna av könssjukdom, komma i åtnjutande av denna förmån, oavsett huruvida företagen läkarundersökning sedermera utvisar, att de lida av könssjukdom eller ej. Denna ståndpunkt intages ock av könssjuklagen, såvitt avser undersökning hos sådan läkare, som enligt 5 § lagen handhar vården av könssjuka.

Emellertid är det stundom icke möjligt att vid dylik läkarundersökning konstatera, huruvida könssjukdom föreligger eller ej. I sådana fall måste den undersökte intagas å sjukhus, och visshet rörande frågan om förekomsten av könssjukdom vinnes först efter någon tids sjukhusvistelse. Då avgiftsfriheten såvitt avser sjukhusvård enligt ordalagen i 4 § fjärde stycket könssjuklagen endast avser könssjuka personer, är sjukhuset icke lagligen skyldigt att meddela avgiftsfri vård i andra fall än då den å sjukhuset företagna undersökningen utvisar, att den undersökte är angripen av könssjukdom. Det förekommer, att sjukhus, med utnyttjande av den formella rätt därtill, som könssjuklagen sålunda lämna, vid intagning av sådana undersökningsfall, varom här är fråga, städse debiterar vårdavgift men restituerar denna, därest förekomsten av könssjukdom sedermera konstateras vid undersökningen. Den som intages å sjukhuset därför att den undersökande läkaren misstänker, att han lider av könssjukdom men som vid sjukhusundersökningen befinnes vara fri från sådan sjukdom, kommer alltså ej i åtnjutande av den förmånliga ställning i avgiftshänseende, som tillkommer könssjuka patienter.

Av medicinalstyrelsen har nu framställning gjorts om sådan utsträckning av avgiftsfriheten, att den komme att omfatta jämväl fall av sistnämnda slag. I de föreliggande yttrandena över framställningen har allmänt anförts, att en ändring av könssjuklagen i föreslagen riktning skulle stå i överens-

stämmelse med lagens anda och syftemål. Någon erinran mot förslaget har sålunda icke framförts.

Den ståndpunkt könssjuklagen intager i nu berörda spörsmål utgör enligt min mening en uppenbar inkonsekvens. Anledningen till att densamma ej tidigare uppmärksammats kan antagas vara den att sjukhusen i allmänhet underlåtit utkräva avgifter även för det fall att undersökning rörande förekomsten av könssjukdom utvisat, att sådan ej förefunnes. Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår förfäres emellertid numera icke på angivna sätt vid de undersökningar, som äga rum vid Stockholms stads sjukhus. Då det fördenskull är av intresse att snarast få till stånd en utvidgning av avgiftsfriheten i enlighet med vad medicinalstyrelsen förordat, vill jag föreslå, att därför erforderliga åtgärder vidtagas. För ändamålet kräves, att ändringar vidtagas i könssjuklagen, sjukhuslagen och sjukhusstadgan.

Såvitt avser könssjuklagen synes den föreslagna ändringen böra genomföras på så sätt att förmånen enligt 4 § fjärde stycket att avgiftsfritt erhålla vård och underhåll å allmänt sjukhus kommer att gälla — förutom könssjuk, för vilken sjukhusvård finnes erforderlig — jämväl den, vilken av läkare förklarats böra intagas å sjukhus för undersökning, huruvida han lider av könssjukdom. Det torde ligga i sakens natur, att i sistnämnda fall avgiftsfriheten icke består efter det undersökningen avslutats, därest denna givit till resultat att den undersökte är fri från könssjukdom men för vård av annan åkomma bör kvarstanna å sjukhuset.

I 20 § tredje stycket sjukhuslagen regleras den avgiftsfria sjukhusvården för könssjuka närmare. I nämnda lagrum stadgas nu, att personer, som vårdas för könssjukdom i smittsamt skede, skola oavsett bestämmelserna i nämnda paragraf njuta underhåll och övriga sjukhusförmåner kostnadsfritt, såvida de äro intagna å allmän sal eller å särskilt rum, avsett för sjuka å sådan sal. Stadgandet bör erhålla den ändrade lydelsen, att detsamma kommer att avse personer, som vårdas för könssjukdom i smittsamt skede eller äro föremål för undersökning, huruvida de lida av sådan sjukdom.

Vidare bör föreskriften i 19 § 2 mom. sjukhuslagen att person, som lider av könssjukdom i smittsamt skede, må intagas å sjukstuga eller tuberkulos-sjukstuga endast om det kanske utan olägenhet utvidgas att avse jämväl den, som av läkare förklarats böra intagas å sjukhus för undersökning, huruvida han lider av sådan sjukdom.

De föreslagna lagändringarna torde böra träda i kraft den 1 januari 1944.

Jämväl i sjukhusstadgan påkallar det föreliggande förslaget viss ändring, vilken jag vid ett senare tillfälle torde få anmäla.

I ett flertal remissyttranden har till diskussion upptagits spörsmålet vem som slutligen bör bära kostnaderna för den avgiftsfria sjukhusvård, varom här är fråga. För närvarande gäller härutinnan, att sjukhusets huvudman har att bära dessa kostnader, oavsett huruvida den å sjukhuset intagne är

hemmahörande i länet eller ej. Det har nu framställts yrkande, att staten skulle övertaga kostnaderna för vården av utomlänspatienterna.

Det nu förordade förslaget ökar visserligen — åtminstone för Stockholms stads del — i någon om än ringa mån kostnaderna för sjukhusvården. Troligt är också att dessa ökade kostnader delvis belöpa sig på utomlänspatienter. Då den föreslagna ändringen i könssjuklagen endast kan anses innebära en ur konsekvenssynpunkt påkallad komplettering av ett ofullständigt lagstadgande, synes det mig dock icke nödvändigt att därmed kombinera den mera vittutseende frågan, huru nu ifrågavarande sjukhuskostnader må kunna avvägas mellan berörda parter på ett mera rättvist sätt än hittills. Det är därför ej min avsikt att nu framlägga något förslag till ändrade kostnadsbestämmelser i det hänseende, varom nu är fråga.

I överensstämmelse med vad i det föregående anförts har inom socialdepartementet upprättats förslag till *lag om ändrad lydelse av 4 § lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar* ävensom till *lag angående ändrad lydelse av 19 § 2 mom. och 20 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus*. Av dessa förslag, vilka äro av den lydelse bilagor¹ till detta protokoll utvisa, torde allenast det förstnämnda vara av natur att böra underställas lagrådets granskning.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över förslaget till lag om ändrad lydelse av 4 § lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Stig Wernstedt.

---

¹ Dessa bilagor, vilka äro lika lydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, hava här uteslutits.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
11 oktober 1943.*

Närvarande:

justitieråden ALSÉN,
LIND,
regeringsrådet EKLUND,
justitierådet ERICSSON.

Enligt lagrådet den 5 oktober 1943 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 1 oktober 1943, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av t. f. chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet hovrättsassessorn J. M. Wahlbäck.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 15 oktober 1943.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 11 oktober 1943 avgivna utlåtande över det den 1 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till lag om ändrad lydelse av 4 § lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar samt hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, föreläggas riksdagen till antagande.

Tillika hemställer föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen till antagande det inom socialdepartementet upprättade förslaget till lag angående ändrad lydelse av 19 § 2 mom. och 20 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Jan-Erik Stenius.